

El sector del llibre, un món de dones on encara manen els homes?

Les escriptores representen un 37%, però només guanyen dos de cada deu premis literaris | La Institució de les Lletres Catalanes ha aconseguit corregir el biaix de gènere a les subvencions en exigir la paritat dels jurats

Una paradeta de llibres a La Rambla. Foto: Adrià Costa

La Setmana del Llibre en Català dona el tret de sortida al nou curs (<http://www.naciodigital.cat/noticia/114872/facturacio/lilibres/catala/creix/pero/baixa/sector/infantil/juvenil>) del sector editorial. A Catalunya s'han publicat 11.348 llibres en català el 2015, segons dades de l'Associació d'Editors en Llengua Catalana (<http://editors.cat/>). En total, això suposa per al sector uns ingressos de 230 milions. Catalunya, a més, edita el 43% del mercat del llibre en castellà, un total de 25.876 títols. En aquest context, les dones en són protagonistes, perquè són majoria a les editorials, perquè llegeixen més llibres i perquè representen el 37% dels autors. Però, hi ha paritat en el sector? Quantes autores guanyen premis literaris? Quantes editores són propietàries d'editorials? Existeixen polítiques de gènere al sector?

"Dins l'àmbit de la cultura, el sector del llibre és, segurament, dels més paritaris, després del cinema, però no ho és del tot", explica M. Àngels Cabré, escriptora i directora de l'Observatori Cultural de Gènere (<http://observatoricultural.blogspot.com.es/>). Moltes dones ocupen càrrecs de responsabilitat en institucions i entitats, i moltíssimes altres hi treballen. Cal tenir en compte que un 80% dels estudiants de Filologies i d'Humanitats són dones, segons constaten les xifres (La Universitat Autònoma de Barcelona en fa un recompte exhaustiu en xifres

(http://siq.uab.cat/siq_public/centre/101/) , per exemple).

El sector editorial, un món en femení dirigit per homes

Tanmateix, tal com recorda la presidenta de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana (<http://www.escriptors.cat/>) , Bel Olid, "el món editorial és un món eminentment femení dirigit, en canvi, per homes?". "Hi ha moltes dones en càrrecs importants, que dirigeixen col·leccions o que editen i, sobretot, que tradueixen, però sempre sota les ordres d'un home?", coincideix Cabré. El sector editorial està comandat en un 80% per homes empresaris, reconeixen en veu baixa des del gremi, però aquest percentatge s'inverteix en favor de les dones en categories inferiors.

Així, per exemple, s'hi troben en la direcció editorial noms com el de Pilar Beltran, a Edicions 62, o Sílvia Sesé, exeditora de Destino i ara editora d'Anagrama, i que a partir del 2017 succeirà a l'editor Jorge Herralde. També Iolanda Batallé, al capdavant dels segells Catedral i _Rata., del Grup Enciclopèdia Catalana. Però el gruix de les dones es troba en llocs de treball amb menys rang. "Si les dones volen pintar alguna cosa, han d'apostar per fer-se propietàries?", assegura Olid. Així ocorre, per exemple, en el cas de Laura Huerga, de Raig Verd, o d'Eugènia Broggi, de L'Altra Editorial. "Els canvis passen, al final, per les petites editorials?", admet Cabré.

LES DONES NOMÉS GUANYEN EL 20% DELS PREMIS LITERARIS

Modificar els jurats corregeix el biaix de gènere

També hi ha al mercat un bon nombre d'escriptores, segons les dades, però no sempre són reconegudes com haurien. "El gran problema de la dona en el sector del llibre és de representació i visibilitat?", afirma Olid. Actualment, l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana (AELC) té 1.381 escriptors agremiats (<http://www.escriptors.cat/files/estudi-professionalitzacio-escriure-catala-aelc-2014.pdf>) . D'aquests, un 37,87% són dones (523), un percentatge que ha augmentat els darrers anys. La xifra coincideix exactament amb el nombre de dones que demanen subvencions per a la creació literària, segons ha detallat a **NacióDigital** Laura Borràs, directora de la Institució de les Lletres Catalanes (ILC) (<http://www.lletrescatalanes.cat/es/>) .

Tanmateix, les escriptores només guanyen el 20% dels premis literaris, tal com demostra l'estudi que va realitzar l'Observatori Cultural de Gènere (http://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/docs/publicacions_OCG_informe3.pdf) en col·laboració amb l'AELC i la ILC. Tan sols en la categoria de narrativa infantil i juvenil el percentatge és similar al percentatge del sector. El biaix en la resta s'explica, en part, per la composició dels jurats. "No vam poder constatar-ho en tots, perquè alguns no són públics, però la gran majoria estava format en un 90% per homes?", argumenta Cabré.

D'una forma encara més preocupant ocorre en l'àmbit de la traducció, segons detalla Ana Herrera, vicepresidenta a Barcelona de la Secció Autònoma de Traductors de Llibres de l'Associació Col·legial d'Escriptors d'Espanya (ACETT) (<http://www.ace-traductores.org/>) . La secció aplega un 63% de dones i cal suposar que en d'altres associacions el percentatge és similar. En canvi, si s'analitza el premi que atorga la mateixa organització (Premi Esther Benítez) i l'altre d'àmbit estatal (Premi Nacional de Traducció, atorgat pel Ministeri de Cultura), el percentatge s'inverteix. Les dones només han guanyat el 26% de les convocatòries.

"Vivim en una societat masclista i la traducció n'és una mostra més, però no tot és tan catastròfic. L'últim Premi Trajectòria de La Setmana a la traductora Anna Casassas és una notícia fantàstica, i el darrer Premi Esther Benítez, que duu el nom d'una gran lluitadora pels drets dels traductors, va ser per a Celia Filipetto. Tenim esperances!", resumeix Herrera.

De fet, la ILC patia un biaix semblant en la concessió de les beques, que només han corregit

quan, des que el 2013, van exigir paritat en els jurats, com explica Borràs. ?En arribar a la direcció, una de les primeres coses que vaig fer va ser canviar els jurats, i ara les xifres ens ho demostren. Ara hi ha més diversitat i més oportunitats per a les dones. No és una qüestió ni tan sols de gènere, sinó de responsabilitat social i d'igualtat?, assegura. La institució presentarà les xifres completes a finals d'any en un informe.

LECTURA I GÈNERE: QUI LLEGEIX A QUI?

Les escriptores només tenen un 20% de lectors homes

Les escriptores, a més, s'han d'enfrontar amb el prejudici dels lectors homes. Segons un estudi que la plataforma Goodreads va realitzar el 2014 (<http://www.goodreads.com/blog/show/475-sex-and-reading-a-look-at-who-s-reading-whom>) sobre una mostra de 40.000 usuaris, només un 20% dels lectors de llibres escrits per una dona són homes. En canvi, els llibres escrits per homes els llegeixen igual uns i altres. Això no vol dir, però, que als homes que han llegit llibres escrits per dones no els hagin agradat. Segons el mateix estudi, la major part dels homes que havien llegit una escriptora l'havien puntuat amb millor nota que no pas als escriptors.

De lectors, a més, n'hi ha tantes com lectors. Segons informes publicats pel Gremi d'Editors i pel Gremi de Llibreters de Catalunya (https://issuu.com/gremideditorsdecatalunya/docs/2015_-_h_bits_de_lectura_i_compra), més del 90% dels enquestats, tant homes com dones, han declarat llegir en algun moment del 2015. A més, tal com mostra la gràfica, les dones són més lectores de llibres i de revistes, mentre que els homes llegeixen més diaris, còmics i webs que les dones. També són les dones les que han comprat durant el 2015 més llibres que els homes. Finalment, tot i que la llengua habitual en què llegeixen els lectors és el castellà, ho fan en un percentatge més alt en català els homes.